

PROJECTE PER A LA CREACIÓ D'UNA XARXA EDUCATIVA DE CIUTATS I ZONES TURÍSTIQUES A L'ÀREA MEDITERRÀNIA

Jaume Obrador Soler

1.- Introducció

La projecció del treball educatiu amb adults que està realitzant la Federació d'Associacions de Veïns de Palma (F.AA.VV.) ha sobrepassat fa temps les nostres fronteres. Des del 1989 en què diversos experts europeus en el camp de l'educació d'adults, ran del Simposi Internacional que sobre processos socioculturals i participació es celebrà a Palma, pogueren conèixer de prop aquest treball, ha anat augmentant l'interès de distintes institucions europees per al projecte educatiu de la F.AA.VV. de Palma.

Els interessats per al tema saben que la UNESCO coneix el projecte i l'ha convertit en objecte d'estudi i que, a més, en el Simposi Internacional sobre Educació d'Adults celebrat el mes de juliol de 1990 a Osaka (Japó) fou la UNESCO que feu constar en el document final que les experiències de Prato i Palma són orientatives per a la programació i el control democràtics dels processos educatius de caràcter local.

Al projecte educatiu de les organitzacions veïnals de Palma i a la metodologia de concertació s'ho han fet seu tant la Confederació Estatal d'Associacions de Veïns (CAVE) com la Federació d'Associacions d'Educació d'Adults de l'Estat Espanyol (FAEA).

A Palma, malgrat les dificultats tingués aquests darrers temps amb el govern municipal, s'ha avançat molt en el camp de la concertació a través de la signatura de convenis amb el MEC i amb els diferents sindicats.

Per altra banda, l'Oficina Europea d'Educació d'Adults (OEEA), integrada per 25 països, a la reunió del seu Comitè

Executiu celebrat a Xipre el 92, m'encarregà la coordinació d'un projecte de "creació d'una xarxa europea de sistemes locals d'educació d'adults" precisament en base al treball realitzat a Palma en al camp educatiu pel moviment veïnal.

2.- Un projecte marc

La necessitat d'elaborar i realitzar un projecte de creació d'una xarxa de sistemes locals d'Educació d'Adults ve donada, sobretot, pel fet que el municipi o ens local és un marc privilegiat per al desenvolupament de projectes educatius integrals de base territorial, tant per la seva proximitat a la població com per les possibilitats que això comporta d'una acció integrada de les diverses àrees de l'administració i d'optimització de recursos.

El concepte de "Projecte Local d'Educació d'Adults" el definim a partir de que:

a) en el municipi conflueixen distints elements bàsics per al desenvolupament del procés educatiu: el territori, la població cona "nou públic" de l'educació d'adults, les seves necessitats educatives i els recursos;

b) les intervencions educatives no són un cúmul d'accions disperses i inconnexes, sinó tot un conjunt molt divers i ampli de processos que apunten cap a objectius de caràcter transformador de relacions humanes i socials;

c) els problemes educatius no poden ser tractats de forma parcial o sectorial ni compartimentada, sinó que necessiten un tractament integral;

d) és precís un esforç col·lectiu per tal de garantir a tota la població la possibilitat d'organitzar-se i formar-se a nivell social,

cultural, econòmic i polític;

e) hi ha un nou públic que emergeix - treballadors, mestresses de casa, aturats, joves en recerca de primera ocupació... - que precisen de condicions favorables per poder exercir el dret a l'educació i a la cultura.

Els *objectius* del dit projecte marc són:

a) garantir el dret de tota persona adulta a l'educació i a la cultura;

b) capacitar als adults perquè puguin controlar els processos socials i culturals que les afecten;

c) remoure els obstacles que mantenen a la població adulta, amb baixos nivells d'instrucció, discriminada en relació a la participació en la presa de decisions dels assumptes públics;

d) partir de les necessitats educatives de la població i no de les necessitats conjunturals de les institucions;

e) intentar que tota activitat o intervenció cultural i/o social es converteixi en educativa;

f) aconseguir que els agents educatius i les distintes institucions i entitats prenguin consciència de la imperiosa necessitat de coordinar-se.

3.- Una concreció turística del projecte

Entre les necessitats educatives dels adults de moltes de les ciutats de l'àrea mediterrània hi ha la de donar resposta a la manca de capacitació dels treballadors, que s'han d'enfrontar amb unes relacions interculturals plurals, amb massa baixos nivells d'instrucció i de coneixement de la seva pròpia identitat cultural. És per això que pens que una de les principals tasques en les dites ciutats és la d'aplicar el con-

cepte de projectes locals de base territorial, per tal d'avançar cap una xarxa de ciutats i zones turístiques, en el marc del projecte abans esbossat.

El turisme precisament es caracteritza fonamentalment per la maximització, a curt termini, de les variables econòmiques quantitatives -nombre de turistes i ingressos de divises bàsicament- i una menor sensibilitat pels costos i riscos a llarg termini. Això produeix:

a) en la ciutat o zona receptora, una gran diversitat de desequilibris en torn als distints sectors de producció, territorials, urbanístics, demogràfics, socials i culturals;

b) en el visitant produeix, entre altres coses, estímuls al consum, una visió incompleta i estereotipada de la zona visitada i dificultat per relacionar-se amb la cultura local i amb els valors autòctons.

3.1.- Hipòtesi

"El treball educatiu i cultural amb els treballadors del sector turístic i amb els turistes facilitaria el canvi de rumb del turisme actual"

Per afrontar aquesta amalgama de desequilibris és precís impulsar processos educatius perquè els treballadors, que generalment es troben impactats per tals desequilibris, no quedin marginats dels processos socials i culturals que això genera. Parlar de turisme pressuposa fer-ho des de l'enriquiment individual i col·lectiu que comporten les relacions interculturals i de la possibilitat que, a través d'ell, tots els agents implicats estableixin un procés d'aprenentatge mutu i permanent.

De fet, a les ciutats i zones turístiques, la major part dels seus treballadors, que

pateixen importants necessitats educatives, constitueixen el NOU PÚBLIC de l'educació d'adults. Són tants i tan complexos els reptes amb els quals es veuen obligats a enfrontar-se en el seu treball quotidià, que únicament podran estar en condicions de fer-ho, si inicien un procés d'aprenentatge que abraçi des de la comprensió de la seva pròpia identitat i de les causes de tots els dits desequilibris, fins a l'assimilació, sense pèrdua de les seves arrels, de les riqueses aportades pels turistes procedents d'altres cultures i latituds.

Reunió del comitè executiu de l'Oficina Europea d'Educació d'Adults, celebrada a Estònia el 93, on s'aprovà aquest projecte.

A partir de la constatació d'aquest dèficit educatiu i cultural, crec que una de les principals tasques a desenvolupar a les ciutats i zones de la dita àrea és la d'aplicar el concepte de projectes educatius de base territorial per tal de poder avançar cap a una xarxa de ciutats i zones turístiques, en el marc de sistemes locals d'educació d'adults.

Parlar d'educació d'adults en el marc de la Mediterrània no és ni estrany ni nou, per diversos motius:

a) la Mediterrània ha estat bressol d'importantes cultures, que han marcat la civilització occidental;

b) hi ha hagut una interacció quasi permanent entre moltes de les seves principals ciutats, unes vegades malauradament per motius de guerra i colonitzadors, altres amb la finalitat de realitzar intercanvis comercials o bé per raons culturals;

c) el mateix clima mediterrani facilita, sense dubte, l'ús d'espais oberts -places, carrers, zones ajardinades, etc.- per a l'educació i la cultura, convertint-se els dits espais en marcs privilegiats per a l'intercanvi i la relació, per al joc i la festa, per a la creativitat col·lectiva;

e) a les Illes de la Mediterrània, de manera especial:

- existeix un sentiment compartit que els recursos no són il·limitats i que el seu territori està caracteritzat per uns límits molt precisos i visibles;

- entre els seus habitants existeix un interès especial per la cultura popular i es lluita per reforçar la pròpia identitat i la seva especificitat musical, històrica, social i cultural, essent aquesta

reafirmació pròpia un element que pot crear condicions favorables per relacionar-se amb altres cultures, innovant sense perdre la seva pròpia identitat;

És per aquestes raons que en el sí de la OEEA proposam intercanvis per contrastar les especificitats culturals, econòmiques, lingüístiques i medi-ambientals que caracteritzen els pobles de l'àrea mediterrània.

3.2.- Objectius generals

Vista la creixent necessitat d'un turisme que sàpiga conjugar vacances i informació, evasió i interacció cultural, curiosi-

tat i aprenentatge, a través d'aquest projecte es proposa:

3.2.1.- intentar, tant a les zones receptores com a les emissores de turisme, variar el rumb d'un tipus de turisme que només pretén, en general, estimular el consum per tal d'aconseguir un benefici fàcil i ràpid, cap a un altre tipus de turisme:

a) que estimuli les interaccions culturals i el coneixement de l'entorn del país receptor;

b) que impliqui en processos educatius als que treballen per fer-lo possible i viuen d'ell;

c) de major qualitat que permeti un desenvolupament més orgànic i equilibrat de les economies locals del país receptor.

3.2.2.- desenvolupar aquesta tasca a través de projectes educatius de base territorial i de caràcter integral;

3.2.3.- implicar en aquests projectes el màxim d'agents possibles: institucions, sobretot les de caràcter local, sindicats, organitzacions empresarials, associacions culturals, educatives i ecologistes, escoles, universitats, a més de professionals (arquitectes, cantants, poetes, pintors...);

3.2.4.- afavorir, a través de l'intercanvi i la contrastació entre regions i cultures, la formació d'una consciència europea que ens eduqui per a la comprensió i la tolerància;

3.2.5.- crear aquesta xarxa de ciutats i zones turístiques com a nus de la xarxa europea de sistemes locals d'educació d'adults.

3.3.- Tasques més immediates

Per iniciar aquest procés és precís:

3.3.1.- localitzar ciutats i zones mediterrànies que ofereixin condicions favorables per formar els primers nuclis de la xarxa;

3.3.2.- intentar crear els mecanismes perquè els turistes que solen visitar-les puguin ser estimulats a les seves ciutats d'origen cap a una interacció entre la seva cultura pròpia i la de les ciutats o zones a

les quals viatgen;

3.3.3.- estimular en les ciutats receptores l'interès dels seus treballadors turístiques per aprofundir en el seu patrimoni cultural, amb la finalitat de capacitar-se per transmetre'l i intercanviar-lo amb els visitants;

3.3.4.- combinar aquest treball cultural amb la dotació d'instruments educatius bàsics perquè els treballadors es preparin per a qualsevol eventualitat en un mercat laboral de tanta mobilitat com és el turístic;

3.3.5.- promoure un ampli debat entre els diversos agents implicats en la política turística de les ciutats o zones receptores perquè arribin a comprendre que el camí cap a un desenvolupament econòmic equilibrat, a través del turisme, passa per un canvi de rumb amb connotacions socials, culturals i educatives;

3.3.6.- preparar intercanvis culturals de caràcter educatiu entre agents de les ciutats i zones seleccionades per tal d'experimentar el que pot aportar un turisme d'aquest tipus.

3.3.7.- confeccionar una xarxa d'itineraris especialitzats o de remarcats interès mediambiental, arqueològic, lingüístic, etnogràfic...

3.4.- Activitats a realitzar

3.4.1.- Crear a cada una de les ciutats o zones seleccionades un equip que:

a) contacti amb treballadors turístics, universitats, sindicats, institucions, organitzacions de la societat civil i empresarials, educadors..., les expliqui el projecte, reculli suggeriments per tal d'enriquir-lo.

b) reculli la documentació disponible i la classifiqui, segons els objectius del projecte;

c) estudiï les diferents ofertes educatives existents, els barris/pobles/ciutats on viuen els treballadors, quines són les ciutats d'on procedeixen els turistes, els nivells educatius dels treballadors i les seves aspiracions més legítimes;

3.4.2.- L'equip, després d'aquesta primera fase, haurà d'elaborar una proposta que inclogui com estimular els treballadors

turístics per elevar el seu nivell d'instrucció, com interrelacionar els agents educatius, com interessar i mobilitzar a artistes i altres professionals per col·laborar a desenvolupar el projecte, com contactar altres ciutats interessades, com fomentar intercanvis entre treballadors en processos formatius, com garantir la formació de formadors...

3.5.- Interessats en el projecte

A nivell d'Illles Balears: la Federació d'Associacions de Veïns de Palma, l'Associació AULA CULTURAL de Palma, la Confederació d'Associacions de Veïns de les Illes, UGT, CC.OO. i STEI i s'estan fent contactes amb altres associacions de caire educatiu i cultural.

A nivell d'Estat: la Federació d'Associacions d'Educació d'Adults d'Espanya (FAEA) i la Confederació d'Associacions de Veïns de l'Estat Espanyol (CAVE).

A nivell europeu: la Oficina Europea d'Educació d'Adults (OEEA), les Illes de Sardenya, Còrcega, Itaca, Xipre i Malta. La Universitat de Florència, el Sindicat CGIL de Sardenya (Itàlia) i la Societat Umànica (Itàlia). □